

IMPACTUL AMENINȚĂRILOR DE TIP TERORIST ASUPRA OPERAȚIILOR DE PACE ALE ORGANIZAȚIEI NAȚIUNILOR UNITE

THE IMPACT OF TERRORIST THREATS ON UNITED NATIONS PEACE OPERATIONS

IMPACT DES MENACES TERRORISTES SUR LES OPÉRATIONS DE MAINTIEN DE LA PAIX DES NATIONS UNIES

Col.drd. Marius Vasile MANGA*

Prin formele sale de manifestare și efectele multiplicat, terorismul este o amenințare la adresa stabilității sistemului internațional și securității globale, dar și o provocare pentru organizațiile internaționale. Operațiile de pace ale ONU se desfășoară în zone de conflict caracterizate printr-o gamă de amenințări multiple. Acest articol își propune să prezinte efectul fenomenului terorist – amenințare cu caracter dinamic – asupra misiunilor și operațiilor de pace ale ONU, dar și dilema abordării: mandate mai robuste, încredințate acestor misiuni și operații, cu scopul asigurării capacităților, conceptelor strategice și instruirii necesare combaterii acțiunilor teroriste, versus subminarea legitimității internaționale a ONU și a rolului său de arbitru imparțial în conflict.

Through its manifestations and multiplied effects, terrorism is not only a threat to the stability of the international system and global security, but also a challenge to international organizations. UN peace operations are taking place in conflict zones characterized by a range of multiple threats. This article aims to present the effect of the terrorist phenomenon – a dynamic threat – on UN peace missions and operations, but also to address the dilemma: more robust mandates for these missions and operations, in order to ensure the capabilities, strategic concepts and training needs to combat terrorists' activities versus undermining the international legitimacy of the UN and its role as an impartial mediator in the conflict.

Le terrorisme, par ses manifestations et ses multiples effets, est une menace pour la stabilité du système international et la sécurité mondiale, mais aussi un défi pour les organisations internationales. Les opérations de maintien de la paix des Nations Unies se déroulent dans des zones de conflit caractérisées par un grand éventail de menaces. Cet article vise à présenter l'effet du phénomène terroriste – une menace dynamique – sur les missions et les opérations de maintien de la paix de l'ONU, mais aussi le dilemme à résoudre: des mandats plus larges pour ces missions et opérations, afin d'assurer les capacités, les concepts stratégiques et la formation nécessaires pour combattre les actions terroristes, ou saper la légitimité internationale de l'ONU et de son rôle d'arbitre impartial dans les conflits.

Cuvinte-cheie: stabilitate; state eșuate; extremism violent; radicalizare; fundamentalism.

Keywords: stability; failed states; violent extremism; radicalization; fundamentalism.

Mots-clés: stabilité; états défailants; extrémisme violent; radicalisation; fondamentalisme.

Evenimentele de la 11 septembrie 2001 au constituit premisa prin care comunitatea internațională, prin Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, și-a dat acordul pentru a interveni mult mai repede în statele eșuate, considerate ”safe-heaven-uri” pentru grupările teroriste. Suveranitatea acestor state nu era înțeleasă

doar ca o pavăză împotriva oricărei ingerințe din exterior, dar și ca o obligație fundamentală pe care statul o are față de propria populație, sub aspectul securității.

Astfel, din cauza deteriorării aspectelor care țin de buna guvernare și de eficientizarea instituțională, aceste state eșuate prezintă un potențial ridicat în ceea ce privește amenințările transfrontaliere: terorismul, crima organizată, atacurile armate, maladiile, conflictele civile.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: mangamarius77@yahoo.com

Comunitatea internațională are un interes vital în a dezvolta strategii și instrumente prin care să lupte împotriva recrudescenței fenomenului terorist, cu impact direct asupra stabilității sistemului internațional și securității globale.

Articolul 2 al Cartei ONU stabilește că Națiunile Unite nu vor interveni în chestiuni care țin de jurisdicția internă a fiecărui stat¹, însă Capitolul 7 al Cartei prevede, ca o excepție de la principiul neamestecului, măsuri coercitive, inclusiv intervenție militară acolo unde Consiliul de Securitate determină existența unei amenințări la adresa securității și păcii internaționale².

Trebuie spus că fenomenul de globalizare determină interdependența tuturor aspectelor legate de conflictele apărute într-o anumită zonă, cu efecte greu de cuantificat. Astfel, stările de conflict din anumite zone ale mapamondului (Irak, Somalia, Yemen, Libia sau Afganistan) capătă dimensiuni globale prin multiplicarea, practic, a acestora.

Unele conflicte sunt endemice. În zone precum Orientul Mijlociu, amenințări multiple, cu caracter dinamic și evolutiv, au determinat un șir nesfârșit de ciocniri, motivate religios sau etnic.

Perspectiva unei răspândiri ample a fenomenului terorist este foarte reală și justifică eforturile comunității internaționale de a găsi soluții viabile, pe termen lung, deși nu este foarte simplu. La o scurtă analiză a mediului de securitate din Africa, de exemplu, ulterior Războiului Rece, putem identifica două tendințe.

Prima tendință este că, deși caracterizat printr-un indice de sărăcie accentuat, continentul african cunoaște, în prezent, o reducere substanțială a violențelor și conflictelor, comparativ cu anii '90. Numărul de conflicte de pe continent, în primii 30 de ani de la câștigarea independenței țărilor africane, a crescut la începutul anilor '90 și de atunci a scăzut semnificativ.

A doua tendință este schimbarea caracterului conflictelor armate care se desfășoară în Africa. Deși războaiele civile au constituit cea mai importantă caracteristică a istoriei postcoloniale a continentului, ele sunt, astăzi, de cele mai multe ori, la o dimensiune redusă și diferită, sub aspect structural.

Actorii nonstatali au capacități reduse din punct de vedere militar și sunt împărțiți în facțiuni care nu reușesc să acționeze coerent, unitar. Grupurile rebele acționează preponderent în zonele de graniță, iar tipul de conflict al acestora presupune acțiuni

teroriste, extremiste, cu caracter violent și cu tactici asimetrice. În plus, există și o scădere a crimelor în masă și a genocidului împotriva populației civile, caracteristică a războaielor civile africane.

În ceea ce privește manifestările grupărilor teroriste, active în Africa, trebuie remarcat că acestea se dezvoltă constant, în zone cu conflicte active: Al-Qaida, în Maghrebul islamic și Libia (AQIM); Mișcarea pentru Unitate și Jihad, în Africa de Vest (MUJAO); Boko Haram și Ansaru, în Nigeria și Camerun; Harakat al-Shabaab al-Mujahideen (Al-Shabaab), în Somalia; Armata de Rezistență a Domnului (Lord Resistance Army – LRA), în Africa Centrală; „Forțele democratice pentru eliberarea Rwandei”, în Rwanda; rebelii „M23”, în Republica Democratică Congo, și gruparea Ansar al Dine, în zona de nord a Mali.

Activitățile grupărilor enumerate mai sus se desfășoară transfrontalier, fără restricții, celule active operând independent, dar, totodată, manifestând loialitate față de gruparea de bază și ideologia acesteia. Astfel de celule, constituite din „luptători străini – foreign fighters”, provin din țări cunoscute ca ”safe-heaven-uri” pentru teroriști (Sudan și Libia, de exemplu), dețin monopolul violenței în țări, precum Siria, Irak, Afganistan și, într-un număr mai mic de cazuri, în Somalia, Mali, Kenya, Nigeria și alte state africane.

Totodată, se manifestă tendințe de desfășurare a unor acțiuni violente comune între Al-Qaida, Statul Islamic, Boko Haram și alte grupări regionale, bine determinate în spațiu și timp, pentru obținerea unui impact major. Zonele în care grupările teroriste sunt prezente sunt, de obicei, zone greu accesibile pentru reprezentanții guvernelor, cu infrastructură și servicii sociale aproape inexistente, adesea în apropierea granițelor care leagă două sau mai multe state. Aici, populația este neglijată și marginalizată pe plan politic, social și economic, acest lucru favorizând apariția fenomenului terorist și a extremismului violent.

Grupările de tip terorist, active, în prezent, în Africa, sunt afiliate, de regulă, unor curente ideologice, în principal de natură religioasă. Contopirea dintre religie și radicalizare este, în mare măsură, stabilită atunci când identitatea individului sau de grup, prin măsuri subversive și persuasive, este confiscată, urmărindu-se astfel câștigarea de noi adepți și, totodată, influențarea deciziilor de ordin social și politic.

În ceea ce privește recrutarea membrilor săi, religia servește drept catalizator și are rolul de a legitima utilizarea violenței pentru satisfacerea nemulțumirilor. Sunt vizate persoanele din zonele sărace, fără posibilități de îmbunătățire, pe termen scurt, mediu și lung, a vieții sociale. Acolo unde există inechități sociale, lipsă de hrană, medicamente, lipsă de resurse pentru asigurarea traiului, ideologiile extremiste se prezintă ca o soluție miraculoasă și ca o formă de evadare. Mesajul este adaptat de recrutori pentru a se potrivi diferitelor contexte, precum și tipologiei maselor. În general, lipsa educației și dependența de liderii religioși sunt consecințe inevitabile ale neglijării de către factorul politic a acestor generații marginalizate din punct de vedere social, economic și politic.

Atacurile organizate de grupările teroriste sunt extrem de ample și cuprind un vast arsenal: arme de foc, mașini capcană, sinucigași, mine magnetice. De asemenea, conflictele armate, purtate de grupuri înarmate de rebeli (Boko Haram, Sudanese Liberation Movement, Sudanese Liberation Army, Statul Islamic) la nivel regional, intertribal, criminalitatea organizată (asasinate, trafic de droguri, atacuri armate, jafuri armate, răpiri, luări de ostatici), precum și manifestările agresive de tip proteste, demonstrații, lovituri de stat alimentează în mod constant spirala violenței.

Impactul fenomenului terorist

asupra operațiilor de pace ale ONU

În context istoric, în cadrul Organizației Națiunilor Unite, operațiile de pace s-au desfășurat și în zone cu amenințări de tip terorist, fără ca acestea să fie îndreptate direct asupra personalului ONU.

Aceste operații de pace au cunoscut, la rândul lor, o evoluție și o nuanțare de-a lungul timpului, în scopul adaptării permanente la realitățile istorice (perioada post Război Rece, evenimentele de la 11 septembrie 2001 – puncte de cotitură în cadrul relațiilor internaționale), precum și în scopul diversificării paletei de răspunsuri eficiente la amenințările nou apărute, de tip hibrid sau asimetric.

Dacă, în urma raportului Brahimi³ din anul 2000, atunci când s-a sugerat ideea înființării unui centru de fuziune a informațiilor culese și valorificate în sprijinul misiunilor de pace, țările

au respins vehement ideea, ulterior, ca urmare a noilor tipuri de amenințări, pozițiile acestora s-au nuanțat.

Rezoluția 1373 a Consiliului de Securitate al ONU, adoptată la 28 septembrie 2001, în urma atacurilor din 11 septembrie, a făcut referire în mod concret la fenomenul terorist, stabilind un nou mandat, pentru statele membre, de a preveni și contracara atacurile teroriste.

Trecerea de la noțiunea de terorism la cea de extremism violent a deschis calea angajării unui set mai larg de actori și instrumente. Această agendă a fost adoptată de administrația George W. Bush în 2005, când a recunoscut limitele „Războiului Global împotriva Terorii” (GWOT – Global War On Terror) și s-a reorientat către „Lupta împotriva extremismului violent” (SAVE – Struggle Against Violent Extremism).

Ca punct de referință privind abordarea acestui fenomen, în anul 2006, la nivelul Organizației Națiunilor Unite, este concepută strategia globală contra terorismului, drept instrument util, programatic de luptă împotriva acestui flagel. Conform acesteia, patru piloni importanți constituia piatra de temelie a abordării contra amenințărilor teroriste⁴:

- identificarea și soluționarea cauzelor, condițiilor care au condus la apariția și proliferarea fenomenului terorist;
- prevenirea și combaterea fenomenului terorist prin operațiuni concrete de contracarare;
- construirea capacității statelor de a răspunde la astfel de amenințări, concomitent cu întărirea rolului Organizației Națiunilor Unite în acest sens;
- adoptarea măsurilor necesare respectării drepturilor omului, ca element fundamental în lupta contra terorismului.

În acest cadru consolidat, de răspuns robust contra amenințărilor directe, apărute în operațiile de pace ONU, o nouă inițiativă a avut loc în anul 2013, când Consiliul de Securitate a decis, în cazul misiunii din Congo, crearea unei forțe de intervenție (Force Intervention Brigade). Forța s-a constituit ca un reper, la acea vreme, în cadrul operațiilor ONU, având drept mandat „desfășurarea unor operații cu țintă precisă, privind neutralizarea grupărilor armate”⁵.

Totodată, alte tipuri de capacități sunt implementate și valorificate în cadrul misiunilor de pace: drone de supraveghere (Sudanul de Sud, Congo, Coasta de Fildeș, Mali), instrumente de

comunicare, ca soluție de contracarare a procedeelelor de recrutare online, folosite de grupările teroriste (Somalia), valorificarea resursei de intelligence în lupta contra acțiunilor rebelilor islamiști (Libia).

Misiunea MINUSMA, stabilită în Mali, în anul 2013, a marcat însă începutul unei schimbări de paradigmă, din partea comunității internaționale, în lupta împotriva terorismului. MINUSMA era prima misiune de menținere a păcii, care își desfășura activitatea în paralel cu o inițiativă regională antiteroristă, condusă de Franța (operațiunea Serval, redenumită Barkhane).

Grupările teroriste apărute la cel moment, SI (Statul Islamic), Al-Qaida in the Islamic Maghreb (AQIM), Al-Mourabitoune, Ansar Eddine și grupări afiliate, ca ”Front de Libération du Macina” (FLM), nu căutau recunoaștere internațională, ci stabilirea unor zone în regiune cu caracter islamist-jihadist, bază a fundamentalismului islamic și radicalizării. În acest scop, se folosesc instrumente moderne de comunicare în vederea recrutării susținătorilor și pentru a-și face cunoscute atrocitățile la scară globală.

Numărul mare de victime, înregistrat în rândul angajaților ONU din această misiune, de la înființare (2013), până în anul 2017 (91 de morți, ca urmare a actelor violente)⁶, a determinat o nouă abordare de către organizație a fenomenului terorist, în raport cu strategia globală din 2006.

General de la acea vreme, Ban Ki Moon, indica o atitudine fermă din partea ONU, în fața acestei amenințări, cu impact direct asupra altor misiuni ONU din Libia, Somalia, Siria sau Yemen.

În Planul de acțiune privind prevenirea extremismului de tip violent se afirmă: „Actualul Plan de acțiune [...] ia în considerare și abordează extremismul de tip violent atunci când apare și conduce la terorism”⁸. Extremismul este un fenomen care nu a ocolit nici o regiune, naționalitate sau sistem. În ultimii ani, grupări teroriste, cum ar fi SIIL, Al-Qaida și Boko Haram, au conferit multiple valențe violente unor acțiuni extremiste, determinând astfel necesitatea contracarării acestor amenințări cu noi metode. Ideologia religioasă propagată de aceste grupări s-a făcut sub semnul intoleranței și cu consecințe dramatice în multe zone ale lumii.

Totuși, chiar și prin aceste noi documente programatice, organizația nu este încă pregătită să adauge și operațiile contrateroriste la gama de instrumente în sprijinul păcii, avute la dispoziție.

Astfel, grupul independent la nivel înalt privind operațiunile de pace (High-level Independent Panel on Peace Operations), constituit, în 2014, la inițiativa Secretarului General al ONU de la acea vreme, în scopul revizuirii aprofundate a operațiunilor de pace ale Națiunilor Unite, prezenta, în cadrul concluziilor sale, că „trupele

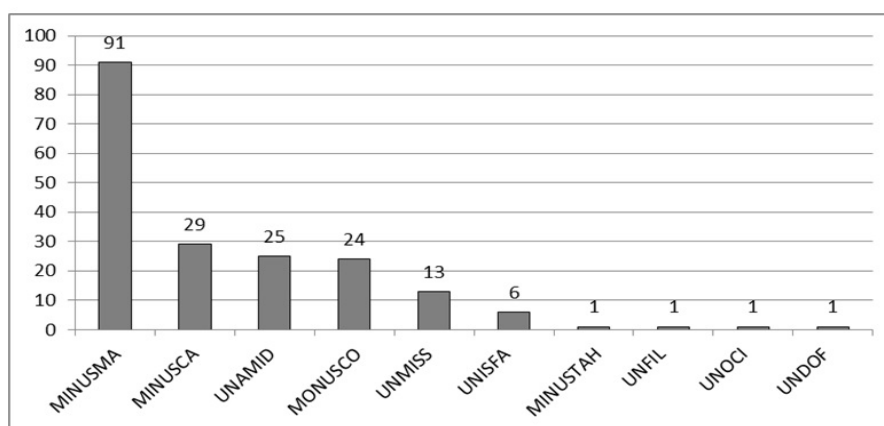

Figura 1 Numărul de victime, ca urmare a actelor violente, din rândul personalului misiunilor ONU de menținere a păcii, în intervalul 2013-2017

Sursa: DPKO, https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/stats_by_mission_incident_type_4_55.pdf

Astfel, la zece ani distanță de la momentul implementării strategiei globale împotriva terorismului, în 2016, prin „Planul de acțiune privind prevenirea extremismului violent”⁷, Secretarul

ONU nu ar trebui să întreprindă operațiuni militare de combatere a terorismului”⁹.

În zonele de conflict există mai mulți actori, având în vedere prezența deopotrivă, pe lângă

actorii nonstatali (grupări rebele, miliții, triburi etc.), și a organizațiilor internaționale, regionale și ONG-urilor. Amenințările reprezintă, astfel, pentru diferitele structuri de securitate, orice factori (acțiuni, capacități, intenții sau planuri) care pot afecta misiunile de pace.

Având în vedere structurile de securitate ale organizațiilor internaționale, prezente în zone de conflict pentru îndeplinirea unui mandat dat, vulnerabilități pot fi considerate consecințele unor disfuncții ori deficiențe sistemice, care pot fi exploatare sau care pot contribui la materializarea unor amenințări.

Astfel, organizațiile internaționale, prin strategiile de implementare a păcii pe care intenționează să le aplice, sunt nevoite să ia parte, chiar și dintr-o poziție nonviolentă, la conflictele care au loc, să interacționeze cu membrii grupărilor pentru a-i convinge să participe la diverse negocieri, să adopte, la nivel declarativ, poziții față de diferite aspecte care nu sunt pe placul tuturor părților combatante etc. Imparțialitatea acestor organizații și caracterul pașnic al activităților desfășurate constituie elemente definitorii pentru aducerea la bună îndeplinire a mandatului încredințat.

Sub emergența anarhiei, diferite grupări rivale doresc să se înarmeze cât mai repede pentru a se apăra, dar și pentru a obține supremația în fața rivalilor. Astfel, cetățeni nevinovați cad victime răfuielilor intrastatale și sunt nevoiți fie să ajungă în tabere de refugiați (spre exemplu, în Darfur erau, la nivelul anului 2015, 4.000.000 de persoane fără adăpost, grupate în tabere special amenajate de către organizațiile umanitare – IDPs: Internally Displaced Persons), fie să urmeze rutele migrației în căutarea unui trai mai bun.

Astfel operațiile de pace care se desfășoară într-un mediu caracterizat de amenințări teroriste și extremism violent și care nu sunt percepute ca imparțiale pot determina apariția riscului asupra personalului propriu, vulnerabil la astfel de amenințări. Pe o perioadă mai lungă de timp, riscă să marginalizeze și să politizeze agendele agențiilor și organizațiilor nonguvernamentale umanitare, precum și mandatul misiunii de pace.

Concluzii

Consider că operațiile de pace ONU ar trebui întărite pentru a preveni amenințările teroriste atunci când este necesar, iar sarcina de

a contracara și neutraliza aceste amenințări să rămână responsabilitatea coalițiilor multinaționale și inițiativelor regionale, mandatate de Consiliul de Securitate al ONU.

Documentele programatice ale organizației, inclusiv noul plan al luptei împotriva terorismului, menționat mai sus, nu au reușit să reducă în mod considerabil efectele acestei amenințări în misiunile și operațiile de pace. Chiar în misiunea MINUSMA, din Mali, datele cele mai recente indică un număr de 134 de victime¹⁰ în rândul angajaților ONU, ceea ce denotă o multiplicare continuă a atacurilor și acțiunilor teroriste din zonă, având drept țintă personalul organizației.

Responsabilitatea securității membrilor misiunilor ONU și a facilităților organizației revine țării gazdă. Colaborarea, în acest sens, dintre reprezentanții misiunii ONU și cei ai structurilor de conducere politico-militare ale statului respectiv trebuie să se desfășoare pe mai multe paliere în vederea creării unui climat de securitate stabil pentru cei ce își riscă viața, în scopul aducerii păcii în zona respectivă.

Primul palier de cooperare este cel al unei comunicări eficiente la nivelul ministerelor și structurilor cu sarcini clare în ceea ce privește prezența Organizației Națiunilor Unite în zonă: Ministerul Afacerilor Externe, structurile de poliție, diferite servicii guvernamentale de securitate și informații.

Este foarte important să se creeze astfel un mecanism clar, precis privind schimbul de date pentru a fi valorificate de structurile de resort din cadrul misiunii ONU, în sensul obținerii unor analize de risc pertinente la adresa angajaților și înalților oficiali ONU.

Al doilea palier al cooperării structurilor ONU cu țara gazdă constă în stabilirea unor strategii de comunicare, adresate, în special, populației, pentru o bună înțelegere a mandatului misiunii, obiectivelor urmărite și pașilor necesari îndeplinirii acestora.

Al treilea palier urmărește realizarea unei cooperări în situații de criză, când celulele funcționale, de rezolvare a acestor situații trebuie activate. Acestea ar urma să fie formate din reprezentanți ai structurilor militare, poliției și securității din cadrul misiunii ONU, și din autorități guvernamentale, care să răspundă eficient amenințărilor apărute.

În acest sens, structurile de securitate, în cooperare cu ministerele de resort ale țării gazdă

trebuie să identifice soluții și strategii de atenuare a riscului la care sunt supuși lucrătorii organizațiilor internaționale.

Evoluția științei și tehnicii a dus la noi valențe ale gamei de riscuri și amenințări: vehicule aeriene fără pilot, denumite generic „drone”, care pot fi dirijate prin telecomandă și legături prin satelit sau chiar prin intermediul telefoanelor mobile, dispozitive explozive improvizate, confecționate cu material procurat din mediul online, mijloace moderne de comunicații care pot intercepta semnale radio etc.

Totodată, trebuie avute în vedere atât amenințările la adresa securității generale a societății contemporane, a evoluțiilor de ordin intern din cadrul fiecărei societăți, în special a celor în colaps, cât și tendințele geopolitice, cum ar fi: persistența infracțiunilor de trafic de arme, droguri, contrabandă transfrontalieră, mediul de securitate generat de perioada de tranziție și relativă instabilitate economică, insuficiența resurselor alocate, reacția, uneori indecisă, a instituțiilor statale.

În contextul globalizării, amplificării și diversificării fenomenului terorist, prin adepții care dau dovadă de un fanatism extrem (atacuri directe cu armament ușor, atac tip raid/gherilă, atacuri indirecte cu aruncătoare și lansatoare de grenade, atacuri sinucigase cu veste explozive sau cu mașini capcană, ocupări de locații, luări de ostatici, răpiri, execuții), evaluarea realistă a amenințărilor, creșterea gradului de securitate prin mijloace tehnice moderne, de ultimă generație, implementarea unor tactici eficiente de detecție, descurajare și prevenire sunt coordonate de bază în ceea ce privește conceptul de securitate al operațiilor și misiunilor de pace.

NOTE:

1 *** *Carta Națiunilor Unite*, p. 3, http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_ONU_.pdf, accesat la 20.10.2020.

2 *Ibidem*, p. 8.

3 *Report of the Panel on United Nations Peace Operations*, p. 42, <http://undocs.org/A/55/305>, accesat la 01.09.2020.

4 *** *The United Nations Global Counter – Terrorism Strategy*, <https://undocs.org/A/RES/60/288>, accesat la 20.08.2020.

5 *** *Rezoluția nr. 2098*, din 2013, p. 6, <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2098>, accesat la 12.09.2020.

6 <https://peacekeeping.un.org/en/fatalities>, accesat la 10.07.2020.

7 *** *Plan of action to Prevent Violent Extremism*, https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/70/674, accesat la 10.07.2020.

8 *Ibidem*, p. 1.

9 *** *Raportul HIPPO*, p. 47, <https://peacekeeping.un.org/en/report-of-independent-high-level-panel-peace-operations>, accesat la 12.09.2020.

10 <https://peacekeeping.un.org/en/fatalities>, accesat la 06.11.2020.

BIBLIOGRAFIE

Boulden Jane, Weiss Thomas, *Terrorism and the UN Before and After September 11*, Indiana University Press, 2004.

Curran David, Fraser Trudy, Larry Roeder, Robert Zuber, *Perspectives on Peacekeeping and Atrocity Prevention*, Springer International Publishing Switzerland, 2015.

Doucet G. Mark, *Reforming 21st Century Peacekeeping Operations*, Routledge London and New York, 2018.

Dumitru Daniel, *Mecanisme instituționale ale Organizației Națiunilor Unite pentru soluționarea crizelor și conflictelor*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.

Frunzeti Teodor, „Abordarea cuprinzătoare în gestionarea crizelor”, *Impact strategic* nr. 3/2012, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2012.

Seaman Kate, *The United Nations, Peacekeeping and Global Governance*, Routledge New York, 2016.

http://responsibilitytoprotect.org/ICISS_Report.pdf

<https://www.un.org>

<https://peacekeeping.un.org>

<https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/GlobalTerrorismIndex2017.pdf>

<http://www.unhcr.org/5943e8a34.pdf>

http://www.anr.gov.ro/docs/legislatie/internationala/Carta_Organizatiei_Natiunilor_Unite_ONU_.pdf

<https://undocs.org/A/RES/60/288>